

Jan IVANEGA, *Slavnostní vjezd Maxmiliána II. do Vídně roku 1552*, České Budějovice 2008, Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, bakalářská práce, 92 s.

Posudek oponenta bakalářské práce

Předkládaná bakalářská práce se zabývá interpretací symboliky slavnostního vjezdu Maxmiliána II. do Vídně v květnu 1552 a konstrukcí obrazu habsburských panovníků v 16. století. Jde o problematiku, která se na rozdíl od evropské historiografie doposud v českém dějepisectví netěšila přílišnému zájmu historiků, jak to ostatně kolega Ivanega dokládá v úvodní kapitole, v níž se pokouší shrnout základní domácí i zahraniční literaturu a naznačit vlastní metodologická východiska. Svě pojednání vystavěl na výzkumu tří rozsáhlých jazykově náročných novolatinských apologetických básní od Jana Bannona z Fenixfeldu a Johanna Mylia Bornensia a některých dalších dobových tiscích druhé poloviny 16. století.

Bakalářská práce je rozdělena do tří obsáhlých kapitol. V prvním oddíle se Jan Ivanega nespokojil s pouhým popisem cesty Maxmiliána II. a jeho doprovodu ze Španělska do střední Evropy, ale na pozadí střetu s francouzskou flotilou vyzdvihl očekávané hrdinské vlastnosti mladého Habsburka. Vedle návštěvy Tridentu a reflexe jednání Tridentského koncilu, který v té době probíhal, autor naznačil strastiplné putování Alpami. Rekonstrukce namáhavé cesty nabízí zajímavý průhled do světa imaginace, v němž docházelo k personifikaci přírodních sil. V dalších dvou kapitolách se velmi neotřele věnoval interpretaci skryté symboliky, která doprovázela slavnostní vjezd Maxmiliána II. do Vídně v květnu 1552. Stranou pozornosti neponechal sebe prezentaci a konstrukci obrazu budoucího panovníka, jeho ženy Marie Španělské a Adama z Ditrichštejna prostřednictvím zmiňovaných pramenů. Autora rovněž zajímalo, nakolik se názory prezentované v básních shodovaly či naopak lišily od dobového diskursu. Samotné apologetické básně také nabízejí nesmírně zajímavý pohled Jana Bannona z Fenixfeldu a Johanna Mylia Bornensia na „odvěkého nepřítele křesťanstva“ – Turky. Právě v těchto pasážích mohl Jan Ivanega naplno rozvinout svou schopnost orientovat se v leckdy nepřehledné spleti gest a symbolů, jež doprovázely vjezd Maxmiliána II. do Vídně, dešifrovat a následně interpretovat jednotlivé kroky tohoto slavnostního okamžiku. Je jen škoda, že se autor pojednání nepokusil srovnat dosažené výsledky s dalšími vjezdy habsburských panovníků (Ferdinanda I., Karla V.) a hledat společné či rozdílné rysy těchto performancí. Za důležité naopak považuji skutečnost, že Jan Ivanega naznačil další badatelská východiska výzkumu budování obrazu Maxmiliána II.,

zejména širší využití ikonografických pramenů, a důležitost interdisciplinárního přístupu (s. 62).

Připomínky k práci jsou spíše věcného rázu. Je sympatické, že si Jan Ivanega zvolil za heuristické východisko své práce tři latinsky psané humanistické básně. Ovšem je vidět, že složitá umělecká a jazykově nepřehledná větná skladba básní znesnadňovala autorovi úplné porozumění historickému textu. V některých částech práce se dopustil překladatelských omylů, které mohou v konečném důsledku znehodnotit dosažené interpretační výsledky (s. 26-27, 30, 43, 46, 51). Také bych doporučoval upravit latinské překlady do češtiny podle současného úzu a nepoužívat archaický větný slovosled. Rovněž je škoda, že autor při výkladu symbolického poselství apologetických básní a konstrukci obrazu Maxmiliána II. jako vynikajícího vojevůdce a milovníka umění nevěnoval větší pozornost jeho přirovnání k Aemiliánovi (sám jej v textu zmiňuje na s. 28, 46), čímž by interpretaci dodal další rozměr. Patrně se mu nepodařilo onu historickou osobnost identifikovat. V tomto případě jde o slavného římského vojevůdce Publia Cornelia Scipiona Aemiliana (185/4-129 př. Kr.), pokořitele Kartága a ctitele helénské kultury.

Avšak i některé další vývody Jana Ivanegy by si zasloužily větší pozornost. V případě přirovnání Marie Španělské k Dianě sice správně naznačuje, že se ona římská bohyně stala pro humanistické básníky symbolem ženských ctností, ale neříká proč. Již antičtí autoři vyzdvihovali její cudnost a považovali Jupiterovu dceru za ideál ženské/panenské krásy (srov. Ovidiovy *Metamorfózy*, proměna lovce Aktaióna v jelena). Stejnou pozornost by si zasloužila pasáž o přirovnání Karla V. a Ferdinanda I. ke „Světlu světa“ (s. 44). Hypotéza Jana Ivanegy, že Habsburkové přinesou „světlo“ zemím, které trpí pod nadvládou Turků, a osvobodí je, může být v konečném důsledku správná, ovšem jak sám naznačuje v pozn. 301, bez hlubší sémantické analýzy je taková interpretace nepodložená. V tomto případě bych spíše odkázal na Bibli a biblický význam světla jako projevu zvláštní milosti Boží ve vztahu k světovládnému předurčení Habsburků (srov. Jan Novotný, *Biblický slovník II*, Praha 1992, s. 1037-1039).

Jisté pochybnosti vzbuzuje i autorovo určení počátku slavnostního vjezdu Maxmiliána II. do Vídně. I když zmínka o „*Jitřence a Slunci, zjevujícím se na východě*“ (s. 30) může logicky navozovat pocit, že se uskutečnil v ranních či dopoledních hodinách (zejména poukaz na Jitřenku), sám autor však přiznává, že v předchozích květnových dnech panovalo v Dolních Rakousích nepříznivé a podmračené počasí. Ze stávající literatury totiž vysvítá, že podobné vjezdy příslušníků habsburského rodu se uskutečňovaly vždy v odpoledních či večerních hodinách. Optikou tohoto pohledu lze tuto pasáž interpretovat ještě jiným

způsobem. Právě s příjezdem Maxmiliána II. k Vídni – k „symbolickému centru podunajské monarchie“ – se rozjasnila deštivá obloha a východem Slunce olympští bohové naznačili svoji přízeň vůči konkrétní osobě – mladému Habsburkovi. Ona Jitřenka (Éós) může personifikovat příchod Maxmiliána II. do Vídně a symbolický počátek jeho budoucí vlády nad středoevropským hasbburským soustátím. Pak se onen příchod mohl uskutečnit v kteroukoliv denní hodinu. Tomuto výkladu odpovídá i větná skladba latinského souvětí a následný, na několika místech velmi nejasný a problematický překlad. Svoji pochybnost o vlastním určení času slavnostního vjezdu ostatně autor vyjadřuje dále na s. 35.

Drobné připomínky k práci se týkají také její jazykové a grafické stránky. I když je bakalářská práce napsána velmi kultivovaným jazykem a jednotlivé kapitoly nepostrádají postupnou gradaci, přece jen se autor v několika případech nevyvaroval syntaktických chyb (s. 21, 45), zejména v poznámkovém aparátě. Rovněž nejednotná volba slovesného času a osoby výkladu nepatrným způsobem kazí příznivý dojem. Také přílišné nadužívání textu zdůrazněného kurzívou vzbuzuje jisté pochybnosti. Protože jen ve výjimečných případech autor tyto pasáže opatřil uvozovkami, nelze s naprostou jistotou určit, kdy v českém překladu cituje některý z pramenů a kdy jej pouze parafrázuje.

Uvedené připomínky slouží především jako možné podněty pro autora. Rozprava přináší množství nových cenných vědeckých poznatků o sebe prezentaci a konstrukci obrazu habsburských císařů v raném novověku. Je výsledkem samostatného badatelského úsilí, obrovské péle, vyvrátěho intelektu a v neposlední řadě i talentu k odborné práci. Na tomto místě je opět třeba vyzdvihnout vynikající schopnost Jana Ivanegy dešifrovat a následně interpretovat skrytý a leckdy nepřehledný symbolický význam jednotlivých úkonů, které doprovázely příjezd Maxmiliána II. do Vídně v květnu 1552. Proto bakalářskou práci pana Jana Ivanegy doporučuji k obhajobě a zcela jednoznačně ji navrhuji klasifikovat stupněm **výborně**.

PhDr. Rostislav Smíšek, Ph.D.

Borovany 8. 5. 2008